

1. Survey of the Canadian translation industry [Електронний ресурс]. – 1999. – 117 с. – Режим доступу : <http://www.uottawa.ca/associations/csict/strate.pdf>.

РЕЗЮМЕ

Е. С. Колесник. Особенности профессиональной подготовки переводчиков в университетах Канады.

Подчеркивается рост спроса на дипломированных переводчиков. Рассматриваются особенности профессиональной подготовки переводчиков в университетах Канады. Приведены данные опроса работодателей и крупных переводческих фирм. Определены основные недостатки университетской подготовки переводчиков, выявлены необходимые профессиональные навыки. Специализация выделяется как существенный критерий подготовки конкурентоспособного специалиста сферы переводческих услуг. Подчеркивается важность подготовки терминологов. Определена необходимость дальнейшего изучения системы университетской подготовки переводчиков в Канаде.

Ключевые слова: перевод, переводчик, профессиональная подготовка переводчиков, университет, Канада, навыки, специализация.

SUMMARY

K. Kolesnik. Specific features of professional training of translators at the universities of Canada.

The growing in demand for certified translators is emphasized. Specific features of professional training of translators at the universities of Canada are considered. The data obtained from surveys of employers and large translation companies is provided. The main shortcomings of the university training of translators are defined, the needed professional skills are determined. Specialization is defined as an essential criterion for training of a competitive specialist of translation service sphere. The importance of terminologists' training is emphasized. The necessity to investigate the system of the university training of translators in Canada is defined.

Key words: translation/interpretation, translator/interpreter, professional training of translators/interpreters, university, Canada, skills, specialization.

УДК 613.955:37.037-057.874

I. В. Мордвінова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ

У статті зосереджено увагу на проблемі збереження і зміцнення здоров'я молодших школярів Польщі та України, що, у свою чергу, потребує підвищення рівня готовності педагогів до здоров'язбережувального виховання та зумовлює формування у кожного члена суспільства відповідального ставлення до власного здоров'я як до головної людської цінності, установки на здоровий спосіб життя. Здійснено аналіз сучасних принципів та підходів до збереження здоров'я підростаючого покоління Польщі та України. Виявлено чинники, що негативно впливають на здоров'я школярів.

Ключові слова: здоров'язбережувальне виховання, здоровий спосіб життя, школярі, навчально-виховний процес, сучасні підходи, початкова школа.

Постановка проблеми. У третьому тисячолітті особливо гостро постає проблема людини та її здоров'я. Сучасна наука розглядає здоров'я молодших школярів як складний феномен глобального значення, який

містить філософський, соціальний, економічний, біологічний і медичні аспекти та виступає як індивідуальна й суспільна цінність, динамічне явище системного характеру, що постійно взаємодіє з навколишнім середовищем. Ідеї збереження здоров'я кожного школяра певною мірою привертали увагу суспільства в різні періоди його розвитку. На сучасному етапі, коли Україна входить у новий період становлення всіх сфер соціального розвитку, проблема здоров'язбережувального виховання не стала домінуючою як у поведінці кожної людини, так і в державній політиці. Це є головною причиною погіршення стану здоров'я переважної більшості українців і, що найболючіше, молодших школярів [6].

Проблема здоров'ябереження розглядається у Державних національних програмах, а саме: «Діти України» та «Освіта» (Україна ХХІ століття), «Національна доктрина розвитку освіти», «Концепція інтегративної українознавчої валеологічної освіти», «Базовий компонент шкільної освіти в Україні», Законі України «Про охорону дитинства». Одним із найголовніших завдань закладів освіти визначають збереження і зміцнення фізичного, психічного, соціального та морального здоров'я школярів, формування в них умінь і навичок здорового способу життя [5, 18–19].

Формування культури здоров'я, навичок здорового способу життя, ціннісного ставлення до власного здоров'я повинно починатися з молодшого шкільного віку. З огляду на вищезазначене, перед школою сьогодні постає важливе завдання щодо підготовки вчителя, який здатний не лише навчати та виховувати школярів, а й формувати культуру їх здоров'я, тобто ціннісне ставлення до власного здоров'я [1, 25].

Головним завданням у діяльності педагогічних колективів навчальних закладів на сучасному етапі повинно стати збереження і зміцнення здоров'я дітей, формування позитивної мотивації до здорового способу життя в учителів, учнів та їх батьків, що й зумовило вибір теми статті.

Аналіз актуальних досліджень. Вивченням цієї теми займалися такі вчені, як: М. М. Безрукий (2005), Т. Ю. Бойченко (2008), М. А. Ващенко (2005), В. І. Іванов (2012), С. В. Кириленко (2004), С. Д. Максименко (2008), В. М. Оржеховська (2007) та ін.

У працях Г. Л. Апанасенка (2004), Л. Г. Васильєва (2011), Н. А. Новикова (2002), О. І. Петрика (2003), О. І. Попова (1994), К. М. Самошкіна (1995), О. І. Шиян (2008) висвітлено деякі аспекти формування культури здоров'я учнів. Фахівці вказують на різні причини незадовільного рівня здоров'я школярів, серед яких відзначають відсутність у школі ефективної моделі виховання свідомого та дбайливого ставлення до власного здоров'я [6, 302].

Питанням методичного забезпечення навчально-виховного процесу щодо формування здоров'я, визначення змісту та обсягу інформації присвячено праці Н. Ф. Денисенко (1994), В. Книш (2001), С. М. Кондратюк (2003), Л. В. Лохвицької (2008), Н. А. П'ясецької (2004), А. К. Broome (1991), K. Dąbrowskiego (1989), M. Demela (1980), R. Dubosa (1970), A. Jopkiewicz (2000), A. Malinowski (2004), M. Misiuny (1993), T. Parsona (1969).

Мета статті – висвітлити теоретичний досвід здоров'язберезувального виховання молодших школярів Польщі та України.

Виклад основного матеріалу. У польському документі «Waleologia – promocja zdrowia» описано основні підходи, цілі та завдання, принципи і методи зміцнення здоров'я молодших школярів, сучасні стратегії здоров'язбереження [8, 331–337]. Була розроблена стратегія «Zdrowia dla wszystkich w roku 2000», що відображена у Narodowym Programie Zdrowia [9].

У 1947 році Польською Всесвітньою організацією охорони здоров'я було подано визначення здоров'я. «Здоров'я – стан фізичного, психічного й соціального благополуччя, а не просто відсутність хвороб чи інвалідності». Це визначення включає цілісний підхід до здоров'я і позитивні сторони (благополуччя – «добробут», а не просто відсутність хвороби) [11].

Здоров'я – найперша необхідна умова успішного розвитку кожної людини, її навчання, праці, добробуту, створення сім'ї та виховання дітей [10].

У Статуті Всеукраїнської організації охорони здоров'я записано: «Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного й соціального благополуччя, а не лише хвороб або фізичних вад» [4].

До чинників, що негативно впливають на здоров'я школярів, відносять: перевантаження дітей навчальними заняттями, авторитарний стиль взаємовідносин педагогів та учнів, недостатнє врахування їх вікових та індивідуальних особливостей під час навчання і виховання [3, 48].

На особливу увагу заслуговує стан здоров'я молодших школярів. Серед умов, що спричиняють погіршення здоров'я дітей, виділяють: недостатню рухову активність; велике навчальне навантаження у школі та вдома; нераціональне харчування; недотримання режиму сну, навчання й відпочинку. Негативно впливає на здоров'я школярів невиконання школою гігієнічних вимог (недостатня провітрюваність приміщень, невідповідність шкільних меблів фізичним особливостям дітей, незадовільне освітлення класних кімнат і нераціональний розподіл режиму праці та відпочинку під час занять). Невиконання гігієнічних вимог та нормативів щодо збереження зору призводить до швидкого розвитку міопії [7, 21–24].

Аналіз причин, що спричиняють погіршення здоров'я молодших школярів, дає можливість виявити низку негативних чинників. Більшість учителів стурбована інтенсифікацією та інформаційним наповненням навчальних занять. Напружене розумове навантаження у школі та перевантаження домашніми завданнями не дають змогу дитині в повному обсязі реалізувати свої потреби в руховій активності [11, 15–17].

Ситуації, що виникають у процесі навчання, в поєднанні з гіпокінезією викликають у молодших школярів невротичні стани та психосоматичні захворювання [8].

Школи із забезпечення здоров'я виникли в Європі в середині 80-х років ХХ століття. У 1991 році Всесвітня організація охорони здоров'я запропонувала Польщі, Чехословаччині та Угорщині приєднатися до проекту «Школи сприяють здоров'ю», а в 1992 році була створена Європейська мережа шкіл зміцнення здоров'я. З 2003 року в Польщі існує відділ зі зміцнення здоров'я, який має великий досвід у здійсненні медико-санітарного просвітництва в школі. Центр розробив і реалізує різні освітні програми, пов'язані зі зміцненням психічного здоров'я, а також з координацією Національної програми «Школа зміцнення здоров'я» [2, 28–29].

Здоров'язбереження виходить за межі системи охорони здоров'я, а також включає систему заходів: скорочення захворюваності та передчасної смертності; скорочення витрат на охорону здоров'я; підвищення рівня поінформованості громадськості щодо чинників, які впливають на здоров'я; покращення організаційних стандартів [11].

Здоров'язбережувальне виховання у Польщі засноване на кількох принципах, які можуть розглядатися як керівництво до практичних дій. Виділимо найсуттєвіші: пропаганда здорового способу життя; здоров'язбереження охоплює всі чинники, що сприяють підвищенню здоров'я [7].

В Україні здоров'язбережувальне виховання ґрунтується на дотриманні таких головних принципів, як:

- не нашкодь;
- безперервність і спадкоємність;
- пріоритет турботи про здоров'я вчителя та учня;
- відповідність змісту та організації навчання віковим особливостям учнів;
- комплексний, міждисциплінарний підхід;
- успіх породжує успіх;
- активність;

–відповідальність за своє здоров'я.

Водночас залишається недостатньо вивченим питання щодо формування ціннісного ставлення до власного здоров'я у дітей молодшого шкільного віку Польщі та України.

Пропаганда здорового способу життя в Польщі є багатограним явищем. Тому існують різні підходи до фундаментальних проблем, найбільш відомими з них є такі:

Медичний підхід – найбільш важливий для поліпшення здоров'я і профілактики захворювань. У ньому можна виокремити два взаємодоповнювальних підходи:

➤ діагностичний – передбачає детальне обстеження і типологізацію стану здоров'я. Цей підхід припускає контроль та втручання в динаміку соматичного здоров'я;

➤ корекційний – спрямований на підвищення адаптивного потенціалу дитини немедикаментозними засобами та зміну умов середовища, в яких вона навчається.

Головним елементом у створенні механізму здоров'язберезувального середовища є вивчення й аналіз стану здоров'я дітей: діагностика соматичного, фізичного, психічного стану та функціональних можливостей організму, а також корекція найбільш поширених захворювань, запобігання можливим захворюванням за допомогою профілактичних заходів.

Щорічно здійснюється аналіз медичних оглядів учнів, спостереження за станом здоров'я школярів. Для дітей із захворюваннями опорно-рухового апарату (плоскостопість, сколіоз) проводяться заняття у спецгрупі або підготовчій групі [8].

Медичні працівники школи контролюють температурний режим у класних приміщеннях, правильність розстановки меблів у класах, дають рекомендації щодо розсаджування учнів згідно з їх зростом та показниками здоров'я, організацію шкільного харчування та якість приготування їжі, відповідність розподілу навантаження у розкладі уроків чинним санітарним нормам і правилам.

Поведінковий підхід – мотивація педагогів до розв'язання проблеми здоров'я, діагностичне обґрунтування індивідуального освітнього середовища дитини. У контексті поставленого завдання в школах створено соціально-педагогічну службу.

Під час вступу дитини до першого класу визначаються її інтелектуальні здібності. За результатами діагностування батькам даються рекомендації щодо подальшого навчання дитини. Одержані результати

оформлюються у вигляді психолого-діагностичних таблиць та аналізуються на психолого-педагогічних консилиумах. Це дозволяє обирати найбільш ефективні форми й методи навчання. Соціально-психологічна служба також проводить діагностику особистісного розвитку учнів та їх ставлення до актуальних проблем сучасності [8].

Освітній підхід – близький до традиційної медико-санітарної освіти (медико-санітарне просвітництво (Health Education) – методи освіти, спрямовані на переконання людей (індивідуальне або колективне) про необхідність дотримання здорового способу життя та відмову від шкідливих звичок, які можуть завдати шкоди їх здоров'ю або призвести до скорочення тривалості життя) [7].

Основна суть освітнього підходу – вивчення та застосування в навчально-виховному процесі здоров'язбережувальних елементів з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей школярів, стану здоров'я, здібностей і потреб.

З метою зменшення та оптимізації навантаження на учнів, а також збереження фізичного і психічного здоров'я до навчального плану включено інтегровані курси (більшість педагогів використовують на уроках інтегровані форми навчання та фізкультхвилинки, вправи для корекції зору, усунення напруження, покращення постави). Учителі початкових класів ведуть курси «Розповідь про правильне харчування» та «Корисні звички». На цих заняттях в учнів розвивають навички планування правильного режиму дня, вибору продуктів для складання здорового меню, негативного ставлення до шкідливих звичок [7].

Висновки. Здоров'язбережувальне виховання молодших школярів Польщі та України зумовлює формування в кожного члена суспільства відповідального ставлення до власного здоров'я як до головної людської цінності, установки на здоровий спосіб життя. Свідоме ставлення школярів до свого здоров'я – найважливіша цінність, яка дана людині природою.

Здоров'язбережувальне виховання має забезпечити школярів необхідним багажем знань, умінь і навичок, потрібних для дотримання здорового способу життя та виховування в них високої культури здоров'я.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в аналізі використання вчителями у своїй діяльності різних педагогічних умов, форм і методів роботи, а саме: запровадження в початковій школі здоров'язбережувальних технологій; викладання валеологічної освіти в поєднанні з дисциплінами гуманітарного, соціально-економічного, природничо-наукового, професійного та практичних циклів фахової

підготовки вчителів початкової школи Польщі; залучення учнів початкової ланки до фізкультурно-оздоровчої та спортивно-ігрової діяльності, що сприятимуть підвищенню рівня готовності до формування здоров'язбережувального виховання молодших школярів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акімова І. М. Утвердження здорового способу життя серед учнів початкових класів / І. М. Акімова // Початкове навчання та виховання. – К. : Основа, 2009. – № 31 (215). – С. 25.
2. Качанова Л. П. Проблеми медичного забезпечення проекту «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю» / Л. П. Качанова // Современная педиатрия. – 2004. – № 4 (5). – С. 28–29.
3. Кириленко С. В. Проблема формування культури здоров'я та історії теоретичної думки в сучасній практиці / С. В. Кириленко // Педагогіка і психологія : вісн. АПН України. – 2004. – № 1/42. – С. 48.
4. Колбанов В. Валеология: основные понятия, термины и определения / В. Колбанов. – СПб., 2000. – 256 с.
5. Напінус Н. Впровадження здоров'язбережувальних технологій у початковій школі / Н. Напінус // Початкова школа. – К. : Прес, 2012. – № 8 – С. 18–19.
6. Яременко О. Формування здорового способу життя молоді / О. Яременко. – К. : Укр. ін-т. соц. дослід., 2000. – 356 с.
7. Karski J. B. Praktyka i teoria promocji zdrowi / J. B. Karski // CeDeWu. – Warszawa, 2003. – S. 21–24.
8. Malinowski A. «Biologiczno-antropologiczne i pedagogiczne aspekty promocji zdrowia i waleologii», «Auksologia a promocja zdrowia» / A. Malinowski / [pod red. A. Jopkiewiczza]. – Kielce, 2004, – Т. 3. – S. 331–337.
9. Rządowa Komisja do Opracowywania Raportu ZOW 2000, Cele i zadania polskiego programu «Zdrowie dla wszystkich w roku 2000». – Warszawa : PZWL, 1987. – 156 s.
10. Skońska I. Z. Promocja zdrowia: słownik podstawowych terminów / I. Z. Skońska, M. Misiuna. – Warszawa, 1993. – 243 s.
11. Woynarowska B. Zdrowie i szkoła / B. Woynarowska // Wydawnictwo Lekarskie PZWL. – Warszawa, 2000. – S. 15–17.

РЕЗЮМЕ

И. В. Мордвинова. Здоровьесберегательное воспитание младших школьников Польши и Украины.

В статье сосредоточено внимание на проблеме сохранения и укрепления здоровья младших школьников Польши и Украины, что, в свою очередь, требует повышения уровня готовности педагогов к здоровьесберегательному воспитанию и способствует формированию у каждого члена общества ответственного отношения к собственному здоровью как к главной человеческой ценности, установке на здоровый образ жизни. Осуществлен анализ современных принципов и подходов к сохранению здоровья подрастающего поколения Польши и Украины. Выделены факторы, которые негативно влияют на здоровье школьников.

Ключевые слова: здоровьесберегательное воспитание, здоровый образ жизни, школьники, учебно-воспитательный процесс, современные подходы, начальная школа.

SUMMARY

I. Mordvinowa. Health-Saving Education of Poland and Ukrainian Junior Schoolchildren.

In article the attention is focused on a problem of preservation and strengthening of health of junior schoolchildren of Poland and Ukraine that in turn, requires increase of level of teacher's readiness to health-saving education and promotes the forming of responsible attitude in each member of the society to own health as a main human values, direction to the healthy lifestyle. The analysis of the modern principles and approaches to preservation of

health of younger generation of Poland and Ukraine is carried out. Factors which have negative influence on the schoolchildren's health are distinguished.

Key words: *health-saving education, healthy lifestyle, school children, teaching and educational process, modern approaches, elementary school.*